

Õiguskantsler

Teie 10.11.2015 nr

Meie 11.12.2015 nr 14-3/151515/1505521

**Piirang mootorsõiduki juhtimisõiguse saamisel
Liiklusseaduse § 106 lg 1 p 3 kooskõlast põhiseadusega**

Austatud

Pöördusite õiguskantsleri poole murega, et seoses kehtiva karistusega ei ole Teil võimalik taotleda esmast juhiluba. Teie hinnangul ei ole selline piirang, mille kohaselt ei anta juhtimisõigust ega väljastata esmast juhiluba isikule, kellel on karistus liiklusalase rikkumise eest, vajalik ega mõistlik.

Leian, et reegel, mille kohaselt juhiluba saab taotleda alles pärast aasta möödumist juhiloata auto juhtimise eest määratud trahvi tasumist, on põhiseaduspärane.

Avaldusest nähtuvalt olete toime pannud [liiklusseaduse](#) (LS) §-s 201 sätestatud väärteo – juhtinud mootorsõidukit juhtimisõiguseta. Järelikult kohalduks Teie juhtumi puhul LS § 106 lõike 1 punktis 3 sätestatud regulatsioon – auto ja mootorratta juhtimisõigus antakse ning esmane juhiluba väljastatakse isikule, kellel ei ole karistatust (muu hulgas) LS §-s 201 sätestatud väärteo eest. Nimetatud sättes on kehtestatud piirang juhtimisõiguse saamiseks üksnes karistatuse ehk karistuse kehtivuse ajaks. Juhtimisõigust ja esmast juhiluba on Teil võimalik taotleda siis, kui Teie karistusandmed nimetatud väärteo eest on karistusregistrist kustutatud. [Karistusregistri seaduse](#) (KarRS) § 24 lg 1 p 1 kohaselt kustutatakse karistusandmed ja kantakse üle arhiivi, kui väärteo eest mõistetud või määratud rahatrahvi tasumisest, aresti kandmisest, üldkasuliku töö sooritamisest või põhikaristusena juhtimisõiguse äravõtmisest on möödunud üks aasta.

Seeläbi piiratakse isiku liikumisvabadust. Teatud juhtudel riivab see piirang tõepoolest ka põhiseaduse §-s 29 sätestatud õigust valida vabalt tegevusala, elukutset ja töökohta. Riigikogu võib aga põhjendatud juhtudel piirata nii tegevusala, elukutse kui ka töökoha valikut. Nii näiteks võib kehtestada teatud tegevusaladele kvalifikatsiooninõuded (nt arstid, kohtunikud, advokaadid), kogemusnõuded või ka keelenõuded (nt piisava eesti keele oskuse nõue). Sarnased piirangud, millega keelatakse teatud süüteo eest karistatud isikutel kas alaliselt või ajutiselt teatud valdkonnas tegutsemine, kehtivad ka teistes eluvaldkondades.¹ Üldjuhul on tegemist karistusega samas valdkonnas toime pandud süüteo eest ning piirangu eesmärgiks on olulisema(te) õigushüve(de) kaitse. Kõik sellised piirangud peavad aga olema proportsionaalsed.

---

¹ Nt avaliku teenistuse seadus, päästeteenistuse seadus, politsei- ja piirivalve seadus, kaitseväge korralduse seadus, jahiseadus, relvaseadus, hasartmänguseadus, kindlustustegevuse seadus, lõhkematerjaliseadus, Eesti Vabariigi lastekaitse seadus jne.

Põhiseaduspärane piirang peab olema taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv, vajalik ja mõõdukas. Riigikogu on liikluseaduse § 106 lõike 1 punktis 3 välja toonud kõige raskemad liiklusalased väärted ja leidnud, et neid toime pannud isikud ei peaks karistuse kehtivuse ajal (ühe aasta jooksul väärtekaristuse kandmisest alates) mootorsõiduki juhtimisõigust saama. Piirangu eesmärgiks on liiklusohutuse tagamine, kaitstavateks põhiõigusteks on teise inimese elu ja tervis, aga ka vara (omand). Piiranguga soovitakse tagada, et liikluses ei osaleks inimesed, kes on juba enne mootorsõiduki juhtimisõiguse saamist toime pannud raske liiklusalase väärted ja seetõttu on alust arvata, et nad võivad olla ohtlikud teistele liiklejatele.

Sobiv on abinõu, mis soodustab piirangu eesmärgi saavutamist. Sobivuse nõude sisuks on kaitsta isikut avaliku võimu tarbetu sekkumise eest. Mootorsõiduki juhtimisõiguse mitteandmine isikule, kellel on karistus raske liiklusalase väärted toimepanemise eest, on liiklusohutuse tagamise ja teiste inimeste elu, tervise ning vara kaitsmiseks kahtlemata sobiv abinõu.

Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. Raske liiklusalase väärted toime pannud isikut saab mõjutada kas rahatrahviga või arestiga. Täiendavalt on mõne väärted eest ette nähtud isiku teatud ajaks liiklusest eemaldamine.

Inimene, kes on liiklusnõudeid eiranud juba enne juhtimisõiguse saamist, peab kindlasti oma hilisema käitumisega näitama, et tema puhul on siiski tegemist õiguskuuleka inimesega, kes austab ja järgib ühiskonnas kokku lepitud reegleid. Juhtimisõiguse saamiseks tuleb inimesel näidata üles vastutustundlikkust, mida on võimalik teha läbides nn ooteaeg uut süütegu toime panemata. Piirang on seega vajalik, sest sel puuduvad võrdväärsed alternatiivid.

Piirangu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt poolt piirangu eesmärgi tähtsust. Liiklusalase väärted toime pannud isiku liikumisvabaduse või õiguse vabalt valida tegevusala, elukutset või töökohta piiramist karistatuse ajaks (praegusel juhul üheks aastaks) ei saa pidada liiga rangeks piiranguks, eriti kui arvestada piirangu eesmärki – teiste inimeste elu, tervise ja vara kaitset. Seejuures on mootorsõiduki süstemaatiline juhtimine juhtimisõigusega isiku poolt alates 1. jaanuarist 2015 karistatav kuriteona (karistusseadustiku § 423¹). Juhtimisõigusega sõidu mõiste hõlmab nii seda, kui isikul ei ole kunagi juhtimisõigust olnud, kui ka seda, kui isiku juhtimisõigus on ära võetud või see on lõppenud. See iseloomustab samuti, et seadusandja on sellise tegevuse karmilt hukka mõistnud ja leidnud, et korduv juhtimisõigusega juhtimine väärib karmimat hukkamõistu – karistamist kuriteona.

Seadusandja poolt LS § 106 lõike 1 punktis 3 kehtestatud piirang on seega liiklusohutuse tagamise seisukohalt sobiv, vajalik ja proportsionaalne abinõu ning kooskõlas põhiseadusega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Marju Agarmaa 693 8447; Marju.Agarmaa@oiguskantsler.ee